

5. Závěr

Údaje o nejvyšším ukončeném vzdělání, které jsou k dispozici ze sčítání v letech 1950 až 2011, ukazují, že se úroveň vzdělanosti obyvatelstva žijícího na území České republiky stále zvyšuje. V uvedeném období se počet osob, které dosáhly pouze základního vzdělání, několikanásobně snížil, naopak rostlo zastoupení všech ostatních vyšších stupňů vzdělání mezi obyvatelstvem.

Změny ve vzdělanostní struktuře v posledním sledovaném desetiletí mezi sčítáními v letech 2001 a 2011 naznačují další kvalitativní posun ve zvyšování vzdělanosti. Kromě dalšího snížení podílu osob se základním vzděláním poprvé po půlstoletí kleslo také zastoupení lidí se středním vzděláním bez maturity a růst zaznamenaly jen stupně vzdělání od úplného středního výše. Více než v předchozím desetiletí vzrostl počet a podíl absolventů všeobecného úplného středního vzdělání a zejména osob s vysokoškolským vzděláním, kterých bylo v roce 2011 sečteno téměř o polovinu více než v roce 2001. K růstu vzdělanosti přispěly i nové formy vyššího vzdělání, které vznikly po roce 1990 – vyšší odborné školy a bakalářské studium.

Zastoupení osob s vyššími stupni vzdělání rostlo výrazně více u žen. Dlouho přetrvávající rozdíly v úrovni vzdělání mužů a žen se tak postupně snížily, v některých případech dokonce obrátily – u většiny vyšších stupňů vzdělání začaly mezi absolventy převažovat ženy. Podle výsledků sčítání bylo i v roce 2011 střední vzdělání bez maturity nejčastějším vzděláním u mužů a v rámci celé populace – dosáhl jej přibližně každý třetí obyvatel ČR. V případě žen se ale v roce 2011 stalo nejčastějším dosaženým stupněm úplné střední vzdělání. Jiné rozdíly ve vzdělanostní struktuře mužů a žen přetrvávají: mezi muži je mnohem silněji zastoupeno střední vzdělání bez maturity a vyučení, u žen, především díky vyšší naději dožití, zase zůstává poměrně velká skupina těch, které mají pouze základní vzdělání.

Dosažená úroveň a typ vzdělání se poměrně dobře odráží v postavení osoby na trhu práce a jejím uplatnění v hospodářském odvětví a konkrétní pracovní pozici, kterou může se svou kvalifikací zastávat.

V úrovni vzdělání obyvatelstva existují značné rozdíly mezi regiony i mezi velikostními skupinami obcí. Velká města představují zpravidla významné centrum školství a koncentrují také největší množství kvalifikovaných pracovních pozic. To se projevuje i vysokým zastoupením osob s vyššími stupni dosaženého vzdělání. Velmi výrazně se od ostatních regionů i měst odlišuje svou vzdělanostní strukturou především hlavní město Praha. Nejméně příznivá vzdělanostní struktura obyvatelstva přetrvává zejména v některých oblastech západních a severozápadních Čech.